

Däggdjur med outgrundliga blickar

► Skulptören Eva Fornåå tar det djuriska in i människornas värld.

Foto: Eva Fornåå

Under ett träd, leroginal

EVA FORNÅÅ HAR VUXIT UPP med djur. Far och morföräldrarna var bönder. Men att hon skulle bli konstnär blev hon inte klar över förrän i 20-årsåldern, trots att hon tecknade mycket och var intresserad av bilder. Det tog tid att ta det långa steget. Då jobbade hon i en skoaffär och längtade bort. Sedan blev hon svårt sjuk i körtelfeber och det blev startskottet för att förverkliga konstnärsidéerna. Då fick hon nämligen ett slags uppenbarelse om vad allt går ut på. Något som hon inte kan redogöra för utan gömde genast undan och glömde bort, men som finns kvar i det fördolda, i det undermedvetna. Den feberattacken förändrade hennes liv och blev startskottet till att bli konstnär.

Hon är liten och enveten och påminner om en Lilla My-figur. Hon är mycket arbetsam. Hon är skulptör och arbetar huvudsakligen med att skulptera djur. Djur som är lekfulla, har barnsligt häpna uppsyner och outgrundliga blickar. Hon bor utanför Motala med en man som också är konstnär och två barn. De har fyra höns, två kaniner, hund och två

katter. De har byggt huset där de bor och fällt träden för virket själva på ett skogshemman som är Evas mammas. Intill ligger en liten glimrande insjö. Eva har en stor verkstadsateljé i en rödmålad lada på tomten och allt ter sig mycket idylliskt. De har arbetsro, kan leva av markens gröda och har närhet till djuren som är Evas inspirationskälla nummer ett. Det är lite Mumindalen över Björnfall vid Bona utanför Motala, som är hennes adress

DET ÄR OSKYLDIGA DJUR med mänskliga egenskaper hon formar och ger uttryck till i plast, terrakotta och brons. Främst däggdjur. Det mänskliga blir mer tydligt genom djuren. Vi får en distans till det djurlikt mänskliga, tycker hon och vill påminna om att vi människor också är djur. Eva Fornåå jobbar med barnasinnet i behåll och med en stor förundran över skapelsens överväldigande mångfald. Hon undrar och förundras ständigt över skapelsen och uttrycker denna förundran i sina skulpturer. Varje djur har sitt eget personliga uttryck, är en individ, en varel-

se. Varje djurskulptur är också ett djurporträtt. Hon ser människan som en av många djurarter och jag anar en civilisationskritik mitt i alltihop.

– Jag försöker fokusera på det »godartade« hos djuren i mina verk. Det började jag med sedan jag fått barn. Fördriver man verkligen ont med ont? frågade hon sig och har blivit vänsterpartist på kuppen. Politiskt aktiv för att bekämpa den depraverade och barnfientliga civilisation vi lever i.

I SIN VERKSTADSATELJÉ, som ligger i anslutning till ett växthus med blåa druvor i taket, visar hon mig sin *Mamma Urdjur*. Det är en älgmyrsloksliknande skulptur av ett djurhuvud med små mycket kloka, svarta, skärskådande ögon och lång nos. Den hänger där och övervakar vad hon gör i sin verkstad. Ingen slipper här fram, här fram utan mitt godkännande, tycks hon mumla! På arbetsbänken ligger tre *skojiga pingviner* gjutna i grönt vax för att lämnas in till ett bronsgjuteri. Skulpturen heter *Pingvinakuten* som arbetsnamn och

ska monteras på Västmanlands sjukhus i Västerås. Den är noggrant förarbetad, skissad och planerad innan den gjuts. I ateljén har hon både keramikugn och blåstringsapparat. Hon vill klara av så mycket som möjligt av produktionsprocessen själv. Gjuter gör hon i Göteborg.

EVA FORNÅÅ JOBBAR OFTA FÖR offentliga lokaler som sjukhus, skolor, vårdcentraler och daghem. Hon har gjort över 30 sådana utsmyckningar och ser det som en ynnest att få stötta det offentliga. Hon ser den offentliga sektorn som systematiserad empati och är glad att verka där det finns en gnutta solidaritet i vårt västerländska system.

Ursprunget till att hon jobbar med att gestalta djur i sin konst är bland mycket annat hennes fascination för djur och hon beundrar andra svenska konstnärer som Torsten Renqvist, Evert Lindfors, Ernst Billgren och Mats Eriksson. De ser alla det människolika hos djuren som det de vill åt, anser hon. De egyptiska gravarna hade fantastiska djurskulpturer i keramik.

Hundar, katter och ormar för att nämna några. Kineserna har gjort fina hästar, som hittats i kejserliga gravfält, som hon beundrar. Eva Fornåå vill understryka att djur alltid funnits i konsten ända från Altamiragrottan och framåt. Hon ser sig inte som särskilt unik när det gäller intresset för att avbilda djur vare sig det gäller måleri eller skulptur.

När jag frågar henne om hon researchar inför sina djurskulpturer, som är mycket realistiska på ett plan men ändå sagolika, svarar hon med ett stort JA. Hon studerar bilder, filmer, söker på Internet och går på biblioteket i Motala. Det har blivit mer och mer research under årens lopp, säger hon. Det finns ett stort allvar i hennes verk och studierna är nödvändiga för att få önskat resultat. Var och en av djurskulpturerna har ett eget uttryck, en egen personlighet.

– Det är nödvändigt att »komma in i« de olika djurarterna, göra varje individ rättvisa och göra dem till »personer«, det handlar om respekt! säger Eva i ett andetag för att markera att det är viktigt att ta

TILL HÖGER, UPPIFRÅN OCH NER *Sture*, ett jordsvin, skulptur i bränd lera; *Rabbit Crossing*, brons, Göta Kanal Söderköping 2005; *Liten björn med boll*, original i lera.

dessas djur (personer) på allvar. Djur är också individer!

– Det är en jävligt smal väg och lätt att hamna i djursöthetsgyttjan, bli sliskig och »gullig«. Men jag tar den risken! fortsätter hon. Jag tycker om djur, så enkelt är det. Jag jobbar känslomässigt och inte intellektuellt.

EVA FORNÅÅ SER OSS MÄNNISKOR SOM besläktade med djuren och lägger in sina känslor som gäller likheter och olikheter i varje skulptur när hon jobbar i ateljén. Det mänskliga blir mer tydligt genom djuren, säger hon. Att varje djur är unikt och särskilt är uppenbart!

– Jag har minst två nivåer när jag är igång i ateljén. Den första är den viktigaste och det är den känslostyrda. Den andra är att jag undrar varför det blir som det blir och vad jag håller på med egentligen. För i själva verket är jag ju mycket allvarlig i mitt skapande. Hon ser fundersam ut och lägger pannan i djupa veck.

Eva Fornåå hör hemma i fablernas värld, tycker jag. Hon är fascinerad av djur som berättande individer. Och hon berättar deras historier på sitt speciella sätt. Hon har gjort fyra lekfulla björnar som har allt vad björnkarakteristika man kan tänka sig som tunga gumpar och sluga uttryck i ansiktet. Hon säger att björnar inte är beräknande och elaka som människor kan vara. Skulpturgruppen blev till en munter berättelse.

– Björnarna såg så ensamma ut så jag gav dem var sitt klot och då blev de lekfulla i stället!

De har sina klot att balansera med och står på Brinkåsens rättspsykiatriska sjukhus i Vänersborg. I sanning en positiv syn på det djuriska. Det djuriska är inte farligt, tycker hon och anser att människan – och då det mänskliga – är betydligt farligare. Beräknande och hotfullt. Det är inte bara vilda djur hon berättar om utan även husdjur som hon är van vid. Det är alltså inte det vilda, djuriska hon är ute efter

utan porträtterar dom som varelser, personer och individer.

I Söderköping har hon gjort ett gäng kaniner som kämpar och går genom både eld och vatten över Göta Kanal. De är modiga och samarbetar och hjälper varandra. Kaninerna är gjutna i brons och är större än kaniner i verkligheten och hon känner igen liknande egenskaper hos människor som dessa kaniner gestaltar. Här är det en fabel om mod och hjälpsamhet som kommit till uttryck.

– Jag brukar ge mina skulpturer kvinnonamn. Ett gäng djurporträtt som var en beställning fick namn efter mina fastrar. Jag tycker att det redan finns tillräckligt med gubbar i det offentliga rummet! säger hon och skrattar oppositionellt.

Ett vilt, fritt springande, afrikanskt jordsvin har däremot fått ett namn efter en morbror: *Sture*. Och han ser både pojktig och sturig ut! Både självmedveten och tankfull och kanske lite underdogaktig. Det är ett djur med myrsloksfötter, bred, lång svans, stora öron och gristryne som jag tycker hör bäst hemma i sagornas värld. *Sture* gjorde Eva till en ambulerande utställning i Skådebanans regi och nu står han i hennes ateljé och liksom stretar emot så gott det går!

EN STOR INSPIRATIONSKÄLLA för Eva Fornåå var en resa nyligen till Australien. Både vad gäller konst och djurvärld. Hon har gjort en känguru som sitter lutad vid ett träd och läser. Det är lite tjuren Ferdinand över den. Eller Sniffi i *Muminböckerna*. Skulpturen finns på en akutmottagning i Östersund och trädet, som inte är någon korrek utan ser ut som en tall, har ett jättestort blomkålshuvud till krona. Kanske är det lite Pelle Svanslös över denna skulptur också eftersom Eva inte fick till det med känguruns stora svans. Den blev ekivok tyckte hon så hon struntade i den.

ANN MÅRTENS
Kulturjournalist

